

**Поштенскиот сектор
во Република Северна Македонија
и негова одржливост под влијание на
мегатрендовите**

Октомври, 2023 година

Вовед

Работејќи во услови на исклучително предизвикувачкиот контекст за давателите на поштенски услуги, за навреме и соодветно да се одговори на зголемената побарувачка на нивните услуги поради рапидниот пораст на е-трговијата, севкупниот поштенски сектор има за цел да обезбеди тројно позитивно влијание во општеството, и тоа: економско, социјално влијание и еколошко влијание.

Европски контекст

- Поштенскиот сектор има клучна улога во пазарната економија на секоја земја поддржувајќи го и промовирајќи го нејзиниот економскиот раст, поврзувајќи дневно повеќе од 800 милиони луѓе и бизниси во државите во Европа и генерирајќи просечно повеќе од 1% од нивниот национален БДП¹.
- Човечкиот потенцијал е клучен во индустријата во која над 60% од вработените се директно посветени на доставата а приближно 50 % од сите вработени се жени².
- Непобитен е факот дека и поштенскиот сектор има свои специфични влијанија врз глобалните климатските промени на планетата, а со самото тоа и свои одговорности и обврски.

¹ Панел на 58-от пленарен состанок на CERP-Копенхаген, 7 јуни 2023

² Dr. Botond Szebeny, генерален секретар на PostEurop, презентација на позицијата на PostEurop- јуни 2023

Во тој контекст, македонските исто како и европските даватели на поштенски услуги, час поскоро ќе мораат да ги усогласат своите бизнис модели на барањата и да целат кон остварување на таргетот на европскиот Зелен договор- за Европа³ како прв климатски-неутрален континент до 2050 година. (*Пакетот мерки

на ЕУ за намалување на нето емисиите на стакленички гасови за најмалку 55 отсто до 2030 година, во споредба со нивото од 1990 година, сега е завршен. Со усвојувањето на последните два предлози, ЕУ сега има правно обврзувачки климатски цели кои ги покриваат сите клучни сектори на економијата и претставува можност за поттикнување на конкурентноста и отпорноста. Европа ги потврдува своите обврски и е на добар пат кон постигнување на климатската неутралност до 2050 година).⁴

Европската Комисија во насока на барањата за намалување на загадувањето, заштита на биодиверзитетите и за одржлива и паметна мобилност, за следните 4 години има разработени дури 84 разни активности и мерки, од кои што како резултат се очекува за 90 % да ја намалат емисијата на стакленички гасови од транспортот до 2050 година⁵.

Стратегиите и целите за намалување на негативните влијанија врз животната средина кои се применливи за поштенскиот сектор вклучуваат повеќе мерки и индикатори за нивно следење⁶:

³ [EUR-Lex - 52019DC0640 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/lexuri/cs/l/uri/?uri=CELEX:52019DC0640-EN)

⁴ [The European Green Deal \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/the-european-green-deal)

⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁶ https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

1. Декарбонизација на возилата, преку замена на повеќе од половина на возниот парк со еко-возила, достава пеш, со еко мопеди и со велосипеди.

2. Енергетска ефикасност на деловните простории и сортинг логистичките центри, преку користење на обновливи извори на енергија.

3. Принципите на циркуларна економија и рециклирањето да се применуваат и за амбалажа, хартија, пластика, возила,

батери и за електрична опрема.

4. Развојот на нови одржливи услуги и производи како:

- поставување шкафчиња за пакети (parcel lockers) во високо урбанизираните области, достапни до примачите за достава во време кога тим им

одговара, за поефикасна достава,

- примена на технологија за оптимизирање на рутите како и планирање и мерење на степенот на CO2 загадување од возилата, што ќе доведе до редукција на бројката на поминати

колометри на поштенските возила.

Македонски контекст

Поштенскиот сектор во Република Северна Македонија моментално „тежи“ над 2 милијарди и шестотини милиони денари, и во него работат над 3.100 поштенски работници со различен работен статус и работни услови.⁷

особено доминантни во доставата на пакети во внатрешен поштенски сообраќај⁸.

Освен давателот на универзална услуга АД „Пошта на Северна Македонија“, конкуренцијата ја сочинуваат и 34 лиценцирани даватели на поштенски услуги, од кои 9 се

Овој сегмент на македонската економија е исправен пред технолошки предизвик како ургентна потреба, бидејќи освен со

⁷<https://ap.mk/mk/230607-zgolemeni-prikhodi-od-obezbeduvane-na-poshtenski-uslugi-na-davatelite-na-poshtenski-uslugi>;

<https://ap.mk/mk/230606-namalen-broj-na-vraboteni-vo-poshtenskiot-sektor-vo-2022-godina>

⁸ <https://ap.mk/index.php/mk/registar-licenci>

конкуренцијата и со барањата на корисниците, се соочува и со недостаток на работна сила и обезбедување фер работни услови, што нужно налага поголеми вложувања, инвестиции и трошоци.

Сето ова, како и економските кризи веќе трета година ги тестираат нивните способности да ја одржат економската логика на работење, а сега кон нив дополнително е насочено и вниманието за повисока еколошка свест и акција.

Македонските компании од поштенскиот сектор генерираат 0.3% од домашниот БДП, во што не е пресметана сивата економија во секторот, која Агенцијата континуирано ја следи и санкционира⁹.

Заклучок

Концентрацијата на побарувачката за поштенска достава во високо урбанизираните, густо населени средини наспроти зголемениот демографски дисбаланс, нерамномерниот развој и стареењето на популацијата¹⁰, го ставаат пред тест одржувањето и на втората цел за давателите на поштенски услуги, за еднакви бенефити од доставата за сите корисници на поштенски услуги во општеството.

⁹<https://ap.mk/mk/soopstenija?page=2>; <https://ap.mk/mk/soopstenija?page=3>; <https://ap.mk/mk/230519-zaednichka-koordinirana-akcija-na-agencijata-za-poshti-mvr-carinskata-uprava-ujp-dpi-i-dit>; <https://ap.mk/mk/230426-sproveden-vonreden-nadzor-nad-praven-subjekt-koj-obezbeduva-poshtenski-uslugi-bez-opshto>;

¹⁰ <https://meta.mk/popis-2021-rechisi-35-otsto-od-naselenieto-e-na-voznost-do-29-godini-infografik/> https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_Popisi . 207 од населените места се без жители, додека најмногу население живее во општината Аеродром во Скопје, па второ е Куманово.

Искуствата и анализите на Агенцијата за пошти како независно регулаторно тело од областа на поштенските услуги покажуваат дека најнезадоволни од доставата се примачите на поштенски пратки во централното градско подрачје на град Скопје. Повторените доставки на адреса на примачите во време и на место каде ним им одговара и враќањето на неврачените пратки на испраќачите имаат повеќекратни последици, меѓу друго и врз животната средина.

Република Северна Македонија е една од 195-те држави која во 2016 година го потпиша Парискиот климатски договор¹¹ и следејќи го овој глобален пакет за борба против климатските промени има создадено посебна државна стратегија и прописи за остварување на долгорочните цели за намалување на емисиите на штетни гасови. Новите зелени регулативи и растечката еколошката свест во нашето општество нужно налагаат зголемена одговорност за животната средина и кај давателите на поштенски услуги.

Модернизацијата на поштенските операции и мрежи со примена на новите технологии, освен што ги оптимизираат трошоците во доставата и ја зголемуваат продуктивноста на давателите на поштенски услуги, ги подобруваат и корисничките искуства и нивното задоволство, а имаат и еколошки придобивки.

¹¹ [ADOPTION OF THE PARIS AGREEMENT - Paris Agreement text English \(unfccc.int\)](https://unfccc.int/paris_agreement/text)

**Информативна брошура – Поштенскиот сектор
во Република Северна Македонија
и негова одржливост под влијание на мегатрендовите**

бр. 03-12/24 од 13.10.2023 година

Изработил:

Олга Манчевска

Раководителка на Директорат за регулатива,
Лиценцирање и правни работи

АГЕНЦИЈА ЗА ПОШТИ

02 3 212 107
INFO@AP.MK
WWW.AP
02 3 212 107